

Düzce İli'nin Kırsal ve Şehir Nüfusunun Tespiti (1935 - 2022)

Determination of the Rural and Urban Population of Duzce Province (1935 - 2022)

İrem OLĞAÇ

Doktorant, İstanbul Üniversitesi, SBE,
Coğrafya A.B.D., irem.olgac@ogr.iu.edu.tr
<https://orcid.org/0000-0002-7639-7011>

Makale Başvuru Tarihi: 27.06.2023

Makale Kabul Tarihi: 17.09.2023

Makale Türü: Araştırma Makalesi

Mesut DOĞAN

Prof. Dr., İstanbul Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi,
Coğrafya Bölümü, esutan@istanbul.edu.tr
<https://orcid.org/0000-0002-4926-5769>

ÖZET

Araştırmanın konusu, Düzce İli'nin Kırsal ve Şehir Nüfusunun 1935 – 2022 yılları özelinde tespit ve analiz edilmesidir. Kırsal ve şehir nüfusunun tespiti, demografik yapının anlaşılması, kalkınma planlamalarının sağlıklı bir şekilde yapılmasında sağlamak ve var olan kaynakların etkin bir şekilde kullanılması ve yönetilmesi açısından önemlidir. Düzce İl sınırlarının esas alındığı bu çalışmanın amacı; Düzce İli'nin kırsal ve şehir nüfusunun tespit ederek ilin demografik yapısını anlamak ve bu doğrultuda ilin kalkınma planlamalarının sağlıklı bir şekilde yapılmasına olanak oluşturmaktır. Ayrıca var olan kaynakların etkin bir şekilde kullanılması ve yönetilmesine katkı sağlayacak öneriler geliştirmektir. Bu çalışmada, TÜİK tarafından belirlenen idari kriter esas alınarak il ve ilçe merkezinde yaşayanlar şehir köy, nahiye ve bucaklarda yaşayanlar ise kırsal nüfus olarak ele alınmıştır. 1935-2000 yılları arasındaki veriler Genel Nüfus Sayımlarıyla Devlet İstatistik Enstitüsü (DİE) ve 2000-2022 yılları arasındaki veriler ise Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi (ADNKS) üzerinden temin edilerek Düzce'nin kırsal-şehir nüfusunda meydana gelen gelişmeler tespit edilmiştir. TÜİK'ten elde edilen verilerle oluşturulan harita için ArcGIS/ ArcMap 10.4.1 programları içerisinde bulunan Kernel Yoğunluk Analizi yöntemi kullanılmıştır. Ayrıca konuyla ilgili literatür taraması, bilgi arama ve gözlem yöntemleriyle elde edilen veriler Word, Excel ve ArcGIS/ArcMap 10.4.1 programlarından yararlanılarak tablo ve haritalarla desteklenmiştir. Bu doğrultuda Düzce İli'nin kırsal-şehir nüfusunun tarihsel gelişimi, nüfus artış oranları, nüfus yoğunlukları ve cinsiyete göre dağılımları alt başlıklar içerisinde incelenmiştir. Çalışma sonucunda kırsal nüfusunun 1935-2022 yılları arasında düzenli bir şekilde azalmasına rağmen, 2008 yılına kadar toplam nüfus içerisindeki oranının şehir nüfusuna oranla daha fazla olduğu gözlemlenmiştir. Ancak bu durum 2008 yılı itibarıyla tersi yönde değişmiştir.

Anahtar Kelimeler:

Nüfus,
Kırsal Nüfus,
Şehir Nüfusu,
Düzce,
Türkiye,

ABSTRACT

The subject of the research is the determination and analysis of the Rural and Urban Population of Duzce Province for the years 1935-2022. It is important to determine the rural and urban population, to understand the demographic structure, to ensure that development plans are made in a healthy way, and to use and manage existing resources effectively. The aim of this study, which is based on Duzce Province borders; By determining the rural and urban population of Duzce, it is to understand the demographic structure of the province and to enable the development of the province to be made in a healthy way. In addition, it is to develop suggestions that will contribute to the effective use and management of existing resources. In this study, based on the administrative criteria determined by TUIK, those living in the province and district center are considered the urban village population, and those living in the sub-districts and sub-districts are considered as rural population. The data between the years 1935-2000 was obtained from the State Institute of Statistics with General Population Census (DIE) and the data between the years 2000-2022 was obtained from the Address Based Population Registration System (ADNKS), and the developments in the rural-urban population of Duzce were determined. The kernel Density Analysis method in ArcGIS / ArcMap 10.4.1 programs was used for the map created with the data obtained from TUIK. In addition, the data obtained by literature review, information search, and observation methods on the subject were supported with tables and maps by using Word, Excel, and ArcGIS/ArcMap 10.4.1 programs. In this direction, the historical development of the rural-urban population of Duzce, population growth rates, population densities, and distribution by gender were examined under sub-headings. As a result of the study, it was observed that although the rural population decreased regularly between 1935 and 2022, its ratio to the total population was higher than the urban population until 2008. However, this situation changed in the opposite direction as of 2008.

Keywords:

Population,
Rural Population,
Urban Population,
Duzce,
Türkiye,

Önerilen Alıntı (Suggested Citation): OLĞAÇ, İrem ve DOĞAN, Mesut (2023), “*Düzce İl'inin Kır ve Şehir Nüfusunun Tespiti (1935-2022)*”, **Uluslararası Yönetim Akademisi Dergisi**, S.6(3), ss.769-783, Doi: <https://doi.org/10.33712/mana.1320474>

1. GİRİŞ

İnsan - mekân ilişkilerini inceleyen coğrafyanın, temel araştırma konularından biri de nüfustur. Nüfus coğrafyası, nüfusun miktarı, dağılımı, gelişimi, nitelikleri, sosyo-ekonomik özellikleri gibi konuları bünyesinde barındırır (Doğanay, 1997:4). Ayrıca coğrafya biliminin iki ana dalından biri olan Beşeri Coğrafyanın önemli bir kısmını oluşturmaktadır. Coğrafi prensipler içerisinde insanın mekânsal dağılımını, dağılımı etkili olan doğal ve beşeri faktörleri ele alan nüfus coğrafyası aynı zamanda sosyal ve ekonomik etkileşimi gelişen unsurlarla birlikte açıklayarak nüfuslanma sürecinde etkili olan faktörleri bir bütün halinde değerlendirmektedir (Sertkaya Doğan, 2019:27). Hem nicelik hem de nitelik bakımından bir ülke için önemli olan nüfus, dinamik bir olgu olmakla beraber bir ülkenin kalkınması için mevcut doğal ve beşeri kaynakların doğru bir şekilde kullanılması ve dağıtılması açısından önemlidir. Beşeri kaynaklar içerisinde nüfusun miktarı kadar niteliğinin de bilinmesi önemli bir husustur (Doğan ve Olğaç, 2020:7).

Nüfus coğrafyası, mekânsal demografinin güçlü kökleri üzerine kurulmuş ve birçok farklı nicel ve nitel metodolojileri bünyesinde barındırarak günümüzde insan hareketleri, bölgesel demografik değişkenlikler ve bu doğrultuda ortaya çıkan sosyal ilişkilere daha bütüncül bir zihniyet geliştirmeyi amaçlamaktadır (Gober ve Tyner, 2004:46). Mekânsal demografi en belirgin şekilde kırsal ve şehrsel nüfusa sahip yerleşmelerde karşımıza çıkmaktadır. Coğrafi açıdan bir yerleşmenin kır veya şehir yerleşmesi olarak tanımlanmasında birçok faktör bulunmaktadır. Nüfus miktarı ve fonksiyonlar bir yerleşmenin kır veya şehir olarak tanımlanmasında önemlidir (Şahin, 2018:161).

Günümüzde dünya genelinde bilhassa da gelişmekte olan ülkelerde sanayileşme ile şehirleşme faaliyetleri hız kazanarak kır ve şehir nüfusu oranlarında değişimlerin yaşanmasına neden olmuştur. Sanayileşen ülkelerde kırsal nüfus oransal olarak hızla azalmaya, şehrsel nüfus ise artmaya eğilim göstermiştir. Kuşkusuz bu süreç dünya genelinde eş zamanlı olarak yaşanmaya başlamıştır. Özellikle Batı Avrupa ülkelerinde hızlı sanayileşme ve buna istinaden kırdan şehre yoğun göçler 1850’lerde ortaya çıkmıştır. Bu süreçlerin aksine geri kalmış ülkelerde toplam nüfusun önemli bir kısmının kırsal nüfusu oluşturmaya devam ettiği gözlemlenmiştir. Ancak şunu da ifade etmek gerekir ki dünya genelinde 1900’lerden itibaren toplam nüfus içerisinde kırsal nüfusta bir azalma eğilimi, şehrsel nüfusta ise artma eğilimi belirgin hale gelmiştir (Yılmaz, 2015:163). Bu durum çalışma içerisinde yer alan TÜİK verilerinden de anlaşılacağı üzere hem ülkemizde hem de çalışma sahamızı oluşturan Düzce’de de görülmektedir.

Ülkemizde kırsal ve şehrsel alanlarda nüfusun gelişimi ve bunda etkili olan faktörler, büyük farklılıklarla birbirinden ayrılmaktadır. Nüfusun dağılışı genel olarak kırsal alanlarda; topografik şartların yanı sıra tarım alanlarının dağılışına, su kaynakların varlığına bağlıyken, şehrsel alanlarda ise sanayi, ticaret, ulaşım, eğitim, sağlık hizmetleri gibi daha çok beşeri faktörlerin çevresinde meydana gelmektedir. Sonuç olarak, kırsal alanların nüfuslanması doğal faktörlere, şehrsel alanların nüfuslanması ise beşeri faktörlere bağlı olarak gelişmektedir (Sertkaya Doğan, 2019:1).

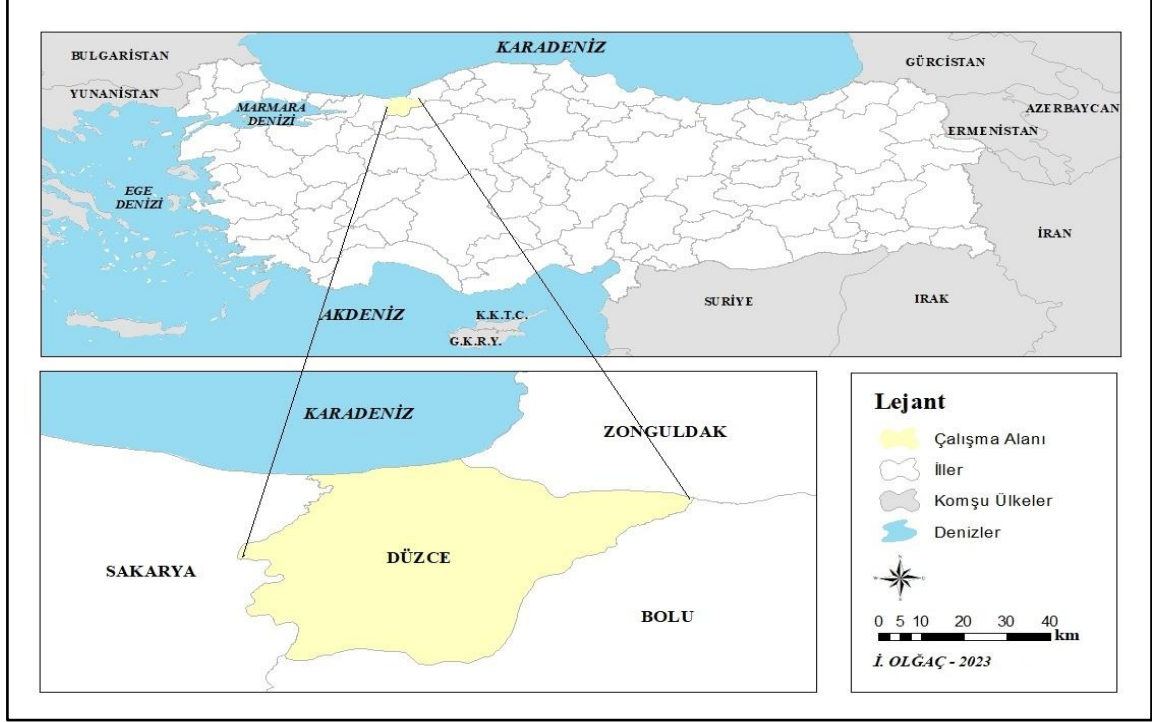
Çalışma sahasını oluşturan Düzce İli’nde nüfusun büyük bir kısmı şehir merkezinde yoğunluk kazanmıştır. Burada ticaret, hizmet, sanayi ve eğitim sektörlerinde istihdam edilen insanların varlığından söz etmek mümkündür. Diğer taraftan tarım ve hayvancılıkla uğraşan nüfus, genel olarak Düzce İli’nin kırsal yerleşim alanlarında dağılım göstermiştir. Nüfusun dağılışında hem doğal hem de beşeri faktörler etkili olmuştur. Deprem sonrası Düzce’ye verilen il statüsüyle birlikte yerleşimin gelişmesi ve il sınırları içerisinde yapılan yatırımlar nüfusun şehirlere doğru yoğunluk kazanmasına neden olmuştur. Böylelikle kır-şehir nüfusunun dağılışı oranları arasında değişimler oluşmaya başlamıştır.

Bu çalışma ile Düzce İli’nin kır-şehir nüfusunda meydana gelen değişim, 1935-2022 yılları arasında yapılmış olan nüfus sayımları doğrultusunda incelenmiştir. İnceleme sonucunda Düzce İli’nde ilk kez 2008 yılında şehir nüfusu toplamı, kır nüfusu toplamını geçmiş olduğu tespit edilmiştir. 2008 yılında kır nüfusu toplamı 144.589 iken şehir nüfusu toplamı 184.022’ye yükselmiştir. 2008 yılı Düzce İli kır nüfus oranı %44, şehir nüfus oranı ise %56 iken 2022 yılı itibariyle Düzce İli şehir nüfus oranı %68, kır nüfus oranı ise %32’ye ulaşmıştır.

2. ARAŞTIRMA SAHASININ KONUMU VE COĞRAFI ÖZELLİKLERİ

Karadeniz Bölgesi'nin Batı Karadeniz Bölümü'nde yer alan Düzce İli, 40° 37' ve 41° 06' kuzey enlemleri ile 30° 49' ve 31° 51' doğu boylamları arasında yer almaktadır. Çalışma sahası 2.492 km²'lik yüzölçümüne sahiptir. Düzce İli'nin doğusunda Bolu, batısında Sakarya ve kuzeydoğusunda Zonguldak illeri bulunmaktadır. Ayrıca kuzeyinde 35 km'lik kıyı uzunluğuna sahip olan Karadeniz yer almaktadır. 2022 TÜİK verilerine göre Düzce İli, merkez ilçeyle beraber toplam 8 ilçe, 10 belediye, 115 mahalle ve 278 köyden oluşmaktadır. 2022 yılı adrese dayalı nüfus kayıt sistemine göre Düzce İlının nüfusu 405.131'e ulaşmıştır (TÜİK, 2023).

Harita 1. Düzce İli'nin Lokasyon Haritası

Düzce İli'nin genel jeoloji kesiti incelendiğinde sahanın jeolojik yapısının Prekambriyen, Paleozoik, Mesozoyik, Tersiyer ve Kuvaterner yaşlı birimlerinden oluştuğu tespit edilmiştir. Ayrıca il Tektonik hareketliliğin aktif olduğu il birinci derece deprem kuşağında bulunmaktadır. Türkiye'nin en önemli aktif faylarından olan Kuzey Anadolu Fayı (KAF), doğuda Karlıova yöresinden başlayarak ülkenin kuzey yarısının doğu ve batı yönünde boydan boya uzanmaktadır. Bolu yöresine kadar genelde tek kırıklardan meydana gelen dar bir zonda izlenen Kuzey Anadolu Fayı, Bolu batısında (Dokurcum Vadisi) iki ana kola ayrılarak Marmara denizine doğru uzanmaktadır. Sakarya- Düzce yöresinde Hendek ve Düzce fayları da 40 km'ye ulaşarak KAF sistemine katılmaktadır. Çalışma sahasına en yakın olan ve deprem potansiyeli taşıyan aktif faylar ise Düzce, Hendek ve Çilimli faylarıdır. Düzce ve Hendek fayları aktif fay karakterlidir. Çilimli fayı ise olası aktif bir faydır. Düzce ili hem Kuzey Anadolu fayının hem de bunun bir kolu olan Düzce fayının etki alanı içinde yer almaktadır (Düzce Valiliği, 2011:24).

Karadeniz Bölgesi'nin yer şekillerinin özelliklerini önemli ölçüde yansıtan Düzce İli genel olarak dağlık ve engebeli bir arazi yapısına sahiptir. Kuzeyden güneye ve batıdan doğuya doğru giderek yükselmekte olan dağlar, batıda kıyıya paralelliklerini kaybederek seyrekleşmektedir. Bu durum sıradağlar arasında vadilerin ve ovaların yer almasına olanak sağlamaktadır. Ayrıca dağlar birçok yerde derin vadilerle yarılmıştır. Kuzeyinde Akçakoca Dağları, doğusunda Bolu Dağları, güneyinde Elmacık Dağlarıyla çevrilmiş olan Düzce İli'nin orta kesiminde tarımsal açıdan önemli Düzce Ovası bulunmaktadır. Düzce İli'nin en yüksek noktası 1.830 m. ile Elmacık Dağları üzerinde bulunan Kardüz Yaylası'nda yer almaktadır. Düzce İli'nin ortalama yükseltisi ise 146 m.'dir.

İl sınırları içerisinde farklı yeryüzü şekillerine rastlanması ve ani sıcaklık değişimlerinin yaşanmasının temel sebebi yükseltinin kısa mesafelerden değişmesidir. İl genel olarak Karadeniz Bölgesi'nin kıyı kesimlerinde görülen nemli ve fazla sert olmayan iklimin etkisi altındadır. Ayrıca ilin batıdan Marmara Bölgesi'ne komşu olması o bölgenin iklim koşullarından da etkilenmesine zemin hazırlamıştır. Bunlarla beraber ilin sahip olduğu topografik yapı özellikleri aynı iklim alanlarında farklı koşulların yaşanmasına olanak sağlamıştır. Kuzey ve

güney yönleri doğrultusunda faylarla sınırlanmış, doğu-batı doğrultusunda yükseltisi azalarak uzanan ve büyük setler oluşturmayan Batı Karadeniz dağ sıraları arasında yer alan Düzce Ovası genç bir çöküntü havzasıdır. Melen Çayı'nın kuzey-güney yönleri doğrultusunda oluşturduğu yatak sayesinde Karadeniz'e ulaşması sonucunda deniz etkisi Düzce Ovası ve çevresinde nemli ve ılıman koşulların oluşmasına neden olmuştur (Özcan, 2004:70). İlde aynı iklim tipine sahip alanlarda yer yer farkı özellikler ortaya çıkmakla birlikte genel olarak yazlar sıcak, kışlar ılık ve kısmen soğuk geçmektedir.

İl genelinde alüvyal, kolüvyal, kahverengi orman, kireçsiz kahverengi orman, gri kahverengi podzolik, kırmızı sarı podzolik ve hidromorfik toprak grupları bulunmaktadır. Kireçsiz kahverengi orman toprakları il sınırları içerisinde en yaygın olan toprak türüdür. Kuzey Anadolu Dağları'nın yüksek kesimlerinde yer alan ve fazla yağış aldığından dolayı rengi boz esmere dönüşen bu topraklar Düzce Ovası'nın doğu ve güneyinde yer alan yüksek dağlık alanlarda ve platolarda görülmektedir (Eraydın, 2022:54). İl sınırları içerisinde yer alan Büyük Melen Havzası'nda alüvyal ve kolüvyal toprakları geniş alan kaplamaktadır. Tarıma oldukça elverişli alüvyal topraklara sahip olan Düzce Ovası topografik bakımından geniş ve az eğimli bir araziye sahiptir. Ayrıca ova çevresindeki akarsuların etrafında yer yer kumlu ve çakıllı kolüvyal topraklarda bulunmaktadır. Kırmızı sarı podzolik topraklar ile kireçli ve kireçsiz kahverengi orman toprakları ise çalışma sahasının dağlık alanlarında yer almaktadır. Ayrıca doğal bitki örtüsü bakımından zengin olan ilin, kıyı kesiminde maki ve yalancı makiler yer alırken, kıyı ardındaki dağlarda ise kayın, meşe, kestane ve gürgenlerden oluşan ormanlar bulunmaktadır. İlin akarsularını; Küçük Melen, Büyük Melen, Uğur Suyu, Asar Suyu ve Aksu Deresi oluşturmaktadır. Efteni Gölü ise ilin başlıca doğal gölüdür.

3. ARAŞTIRMANIN KONUSU, AMACI VE YÖNTEMİ

Araştırmanın konusu, Düzce İli'nin Kır ve Şehir Nüfusunun 1935 – 2022 yılları özelinde tespit ve analiz edilmesidir. Kır ve şehir nüfusunun tespiti, demografik yapının anlaşılması, kalkınma planlamalarının sağlıklı bir şekilde yapılmasında sağlamak ve var olan kaynakların etkin bir şekilde kullanılması ve yönetilmesi açısından önemlidir. Düzce İl sınırlarının esas alındığı bu çalışmanın amacı; Düzce İli'nin kır ve şehir nüfusunun tespit ederek ilin demografik yapısını anlamak ve bu doğrultuda ilin kalkınma planlamalarının sağlıklı bir şekilde yapılmasına olanak oluşturmaktır. Ayrıca var olan kaynakların etkin bir şekilde kullanılması ve yönetilmesine katkı sağlayacak öneriler geliştirmektir. Bu doğrultuda doküman analiz yöntemi kullanılmıştır. Kırıl'a (2020:173) göre doküman analizi, basılı ya da elektronik kaynakları içeren belgeleri incelemek ve değerlendirmek için kullanılan sistematik bir yöntemdir. Toplanan verilerin analiz edilmesi, çıkan sonuçların değerlendirilmesi ve yorumlanması hususunda önemlidir.

Bu çalışmada, TÜİK tarafından belirlenen idari kriter esas alınarak il ve ilçe merkezinde yaşayanlar şehir nüfusu olarak kabul edilirken köy, nahiye ve bucaklarda yaşayanlar ise kır nüfusu olarak ele alınmıştır. 1935-2000 yılları arasındaki veriler Genel Nüfus Sayımlarıyla Devlet İstatistik Enstitüsü (DİE) ve 2000-2022 yılları arasındaki veriler ise Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi (ADNKS) üzerinden temin edilerek Düzce'nin kır-şehir nüfusunda meydana gelen gelişmeler tespit edilmiştir. TÜİK'ten elde edilen verilerle oluşturulan harita için ArcGIS/ ArcMap 10.4.1 programları içerisinde bulunan Kernel Yoğunluk Analizi (Kernel Density Analysis) yöntemi kullanılmıştır. Ayrıca konuyla ilgili literatür taraması, bilgi arama ve gözlem yöntemleriyle elde edilen veriler Word, Excel ve ArcGIS/ArcMap 10.4.1 programlarından yararlanılarak tablo ve haritalarla desteklenmiştir. Bu doğrultuda Düzce İli'nin kır-şehir nüfusunun tarihsel gelişimi, nüfus artış oranları, nüfus yoğunlukları ve cinsiyete göre dağılımları alt başlıklar içerisinde incelenmiştir.

4. ARAŞTIRMANIN BULGULARI

Araştırmanın amacı doğrultusunda toplanan verilerden elde edilen bulgular sırasıyla “Düzce İli'nin Kır-Şehir Nüfusunun Tarihsel Gelişimi”, “Düzce İli'nin Kır-Şehir Nüfusunun Artış Oranı”, “Düzce İli'nin Kır-Şehir Nüfusunun Yoğunluğu” ve “Düzce İli'nin Kır-Şehir Nüfusunun Cinsiyete Göre Dağılımı” alt başlıkları altında ele alınacaktır.

4.1. Düzce İli'nin Kır-Şehir Nüfusunun Tarihsel Gelişimi

Doğa, canlı ve cansız nesnelere meydana gelen ortamı ifade ederken, beraberinde insan faaliyetlerinin sınırlılığını da belirtmektedir. Bir arada yaşayan bireylerin oluşturduğu grubu ifade eden toplum ise kır ve şehir yaşam alanları olmak üzere iki yapısal kategori içerisinde sınıflandırılabilir (Özgen, 2018:2). Şehirlerin sanayi,

ticaret, hizmet, turizm, maden işletmesi gibi birçok farklı faaliyetler ve diğer topluluklarla inşa ettikleri ilişkilerle hayatlarını sürdürmelerine karşılık, kırsal alanlar her açıdan içinde yer aldıkları yakın doğal çevre ve toprağa sıkı sıkıya bağlı, tarım ve hayvancılıkla geçimini sağlayan toplulukları oluşturmaktadır (Tanoğlu, 1969:193). Dünyanın her yerinde kırsal yaşamı etkisi altına alan tarımda makineleşme özellikle sanayi devrimi sonrasında kırlardan şehirlere doğru bir göç hareketinin oluşmasına zemin hazırlamıştır. Kırsal alanların sahip olduğu itici, şehirselleşen alanların ise çekici faktörleri insanların kırlardan şehirlere doğru göç etmesine olanak sağlamıştır (Gökburun, 2014:112). Sanayileşmeyle birlikte artan şehirleşme hareketi aynı zamanda nüfus artışını da meydana getirmektedir. Bu süreç doğrultusunda oluşan konut ihtiyacı, çarpık şehirleşme, yanlış arazi kullanımı gibi birçok faktör doğal çevreyi etkisi altına almaktadır (Doğan ve Olğaç, 2020:27).

Yaşam koşulları, ihtiyaç ve taleplerin değişmesi beraberinde kırsal ile şehirselleşen alanlar arasında bir nüfus hareketliliğini meydana getirmiştir. Türkiye’de bu tür bir hareketliliğin yaşandığı ülkelerden biridir (Bakırcı, 2019:74). 1950 yılından sonra kırsal alanların iticiliği şehirlerin çekici özellikleri ile birleşince köylerden ve küçük şehirlerden büyük şehirlere doğru hızlı bir iç göç ile Türkiye hızlı bir şehirleşme süreci yaşamaya başlamıştır. Kırdan şehirlere doğru meydana gelen bu göç hareketlerinin temel sebepleri arasında; kırsal alandaki yüksek doğurganlık, iş gücü arzı, tarımda gizli işsizliğin artması, toprağın parçalanarak üretimin ve verimliliğin azalması sayılabilir (Üçışık Erbilin, 2019:75). Şehirlerdeki nüfus artışı, altyapı ihtiyaçlarının ve hizmet taleplerini etkilerken, kırsal nüfusun yoğunluğu, tarım ve kırsal kalkınma politikalarını etkilemektedir. Nüfus özellikleri değerlendirilmeden yapılacak olan bir planlamanın başarılı bir şekilde gerçekleşmesi, planlama dikkate alınmadan bir ülkenin kalkınması ve hedeflenen gelişmeyi gerçekleştirme mümkün değildir. Bu gerekleyle nüfus hem geçmişte hem de günümüzde yöneticilerin ve bilim insanlarının üzerinde durduğu önemli konulardan biri olmuştur (Şahin, 2006:315).

Tablo 1. Düzce İli’nin Kentsel Nüfus Gelişimi

Yıllar	Düzce (Merkez)	Akçakoca	Cumayeri	Çilimli	Gölyaka	Gümüşova	Kaynaşlı	Yığılca	Toplam
1935	6.480	-	-	-	-	-	-	-	6.480
1940	7.123	-	-	-	-	-	-	-	7.123
1945	8.759	-	-	-	-	-	-	-	8.759
1950	10.203	-	-	-	-	-	-	-	10.203
1955	12.612	-	-	-	-	-	-	-	12.612
1960	18.344	-	-	-	-	-	-	-	18.344
1965	22.274	-	-	-	-	-	-	-	22.274
1970	28.209	-	-	-	-	-	-	-	28.209
1975	32.129	-	-	-	-	-	-	-	32.129
1980	37.858	-	-	-	-	-	-	-	37.858
1985	45.077	-	-	-	-	-	-	-	45.077
1990	61.878	-	-	-	-	-	-	-	61.878
2000	56.649	25.560	7.434	7.147	8.572	12.103	9.439	3.728	130.632
2007	94.637	22.416	9.302	4.504	8.007	6.385	9.329	3.314	157.894
2008	119.410	22.522	7.972	6.168	8.778	6.479	9.362	3.331	184.022
2009	125.240	23.378	7.824	6.348	8.793	6.483	9.418	3.141	190.625
2010	129.118	23.346	7.790	6.383	8.766	6.306	9.396	3.023	194.128
2011	133.551	23.424	7.983	6.356	8.805	6.327	9.325	2.985	198.756
2012	135.557	23.359	8.165	6.438	9.059	6.354	9.395	3.107	201.434
2013	143.018	23.194	8.372	6.512	9.437	6.529	9.573	3.492	210.127
2014	148.061	24.161	8.698	7.231	9.403	6.600	9.857	3.213	217.224
2015	153.504	24.124	8.954	8.575	9.433	6.761	9.711	3.220	224.282
2016	162.897	24.401	9.393	9.455	9.571	6.872	9.914	3.194	235.697
2017	169.111	25.573	9.783	9.976	9.712	7.194	9.593	3.126	244.068
2018	173.838	25.903	9.730	10.156	9.897	7.742	9.526	3.370	250.162
2019	181.184	26.408	10.194	10.192	10.004	8.206	9.588	3.026	258.802
2020	184.040	27.245	10.630	10.078	10.228	8.579	9.867	3.061	263.728
2022	194.097	27.878	10.908	9.936	10.516	9.408	10.176	3.024	275.943

Kaynak: DİE, 1935-2000; TÜİK, 2007-2022.

Tablo 1 incelendiğinde; Düzce İli'nde 1935-2022 yılları arasında kentsel nüfusunun düzenli olarak artış gösterdiği tespit edilmiştir. 1935-1990 yılları arasında yapılan sayımlarda şehir nüfusu içerisinde şu an Düzce İli'ne bağlı olan Akçakoca, Cumayeri, Çilimli, Gölyaka, Gümüşova, Kaynaşlı ve Yığılca ilçeleri herhangi bir etkiye sahip değildir. Günümüzde ilçe statüsünde olan bu idari birimlerden Akçakoca ilçesi 1999 yılına kadar Bolu İli'ne bağlı bir ilçeydi.

Gümüşova Düzce İlçesi'ne bağlı bir bucak iken, 1991 yılında Cumayeri'nden ayrılarak ilçe statüsüne yükselmiştir. Düzce İlçesi'ne bağlı diğer bucaklar ise; Yığılca 1954 yılında, Gölyaka 1987 yılında, Çilimli 1990 yılında, Kaynaşlı ise 1999 yılında ilçe olmuştur. Sonuç olarak 1999 yılında Düzce'nin il statüsüne yükselmesiyle bu ilçeler Düzce'ye bağlanmıştır. Düzce İli'nin şehir nüfusunun gösteren Tablo 1 incelendiğinde; Düzce Merkez ilçesinin 1935 yılında 6.480 olan şehir nüfusu 2022 yılında 194.097'ye yükselmiştir. Aradan geçen 86 yıllık zaman diliminde Merkez ilçe nüfusu yaklaşık olarak 29 kat artış göstermiştir.

2000 yılında en yüksek şehir nüfusuna sahip olan Merkez ilçeyi sırasıyla; Akçakoca, Gümüşova ve Kaynaşlı ilçeleri takip etmektedir. Akçakoca 25.560, Gümüşova 12.103 ve Kaynaşlı 9.439 nüfusa sahiptir. 2000 yılı nüfus sayım sonuçlarına göre şehir nüfusu en düşük olan ilçe ise 3.728 kişiyle Yığılca'dır. Bu durumun ortaya çıkmasında en temel faktör Yığılca'nın sahip olduğu yüksek ve engebeli arazi yapısıdır. 2000 ve 2022 yılları arasında Merkez, Akçakoca, Gölyaka, Kaynaşlı, Cumayeri ve Çilimli ilçelerinde nüfusun yıllar içerisinde artmış olduğu görülmektedir. Ancak Gümüşova ve Yığılca ilçelerinde yıllar içerisinde nüfusta düşüşler yaşanmıştır. Gümüşova ilçesinin 2000 yılında şehir nüfusu 12.103 iken 2022 yılında şehir nüfusu 9.408'e düşmüştür. İlçe nüfusu 22 yıl içerisinde %-28,64 oranında düşüş yaşamıştır. Gümüşova ilçesinde yaşanan şehir nüfusu miktarındaki azalmanın temel sebepleri arasında merkez ilçeye yapılan yatırımlar gösterilebilir. 2022 yılında Gümüşova'da, 2000 yılına kıyasla şehirsiz nüfus miktarının azaldığı, ancak 2007'ye göre arttığı hesaplanmıştır. İlçenin şehirsiz nüfusu 2022 yılında tekrar yükselişe geçmiştir. Bu durumun ortaya çıkmasındaki en temel faktör ilçe/mahalle sınırlarında yaşanan değişimlerdir (Düzce Belediyesi, 2022:66). Yığılca ilçesinin nüfusu ise 22 yıl içerisinde %-23,28 oranında düşüş yaşayarak nüfusu 3.728 kişiden 3.024'e ulaşmıştır.

İl geneline bakıldığında 2000 yılında şehir nüfusu 130.632 iken 2022 yılında 275.943'e ulaştığı görülür. Yaklaşık olarak 2 kat artış göstermiştir. 2000-2022 yılları arasında şehir nüfusunun düzenli olarak arttığı görülmektedir. Bu artışın meydana gelmesinde 2014 yılında Düzce Üniversitesi'nin yeni birimler açması, sanayi faaliyetleri, motor fabrikasının açılması ve bazı köy yerleşmelerinin belediye sınırlarına dâhil edilmesinin (Konuralp ve ona bağlı köyler) etkisi büyüktür.

Tablo 2. Düzce İli'nin Kır Nüfusu Gelişimi

Yıllar	Düzce (Merkez)	Akçakoca	Cumayeri	Çilimli	Gölyaka	Gümüşova	Kaynaşlı	Yığılca	Üskübü/ Konuralp Bucağı	Toplam
1935	71.779	-	-	-	-	-	-	-	-	71.779
1940	57.288	-	-	-	-	11.321	-	8.226	-	76.835
1945	65.057	-	-	-	-	12.818	-	8.907	-	86.782
1950	73.775	-	-	-	-	15.140	-	10.318	-	99.233
1955	63.108	-	-	-	15.623	15.812	-	-	-	94.543
1960	31.770	-	-	11.193	16.523	17.490	13.522	-	12.588	103.086
1965	39.259	-	-	11.720	15.430	19.206	14.047	-	14.243	113.905
1970	43.181	-	-	11.417	16.163	19.233	13.970	-	14.726	118.690
1975	46.577	-	-	12.277	17.192	20.670	14.528	-	15.406	126.650
1980	56.782	-	-	13.233	18.687	22.491	16.661	-	17.195	145.049
1985	62.111	-	-	13.669	18.869	24.424	17.747	-	17.672	154.492
1990	59.300	-	-	-	-	-	18.308	-	16.840	94.448
2000	103.041	18.335	5.914	9.702	11.040	5.940	12.200	17.462	-	183.634
2007	88.758	14.528	3.503	11.812	11.630	8.142	11.559	15.502	-	165.434
2008	67.157	15.929	4.938	10.210	11.452	8.405	11.351	15.147	-	144.589
2009	67.604	14.976	4.970	10.260	11.579	8.407	11.374	15.361	-	144.531
2010	68.593	14.456	4.977	10.326	11.460	8.435	11.213	14.600	-	144.060

2011	69.544	13.695	4.904	10.419	11.343	8.299	11.160	14.026	-	143.390
2012	72.124	13.857	4.671	10.355	11.231	8.256	11.013	13.552	-	145.059
2013	66.543	14.973	5.038	10.399	10.924	8.152	11.083	14.270	-	141.382
2014	66.930	13.586	4.634	10.414	10.823	8.085	10.976	12.877	-	138.325
2015	66.029	13.446	4.499	10.259	10.724	7.957	10.839	12.353	-	136.106
2016	65.573	13.259	4.283	10.237	10.635	7.988	10.752	11.947	-	134.674
2017	66.049	12.351	4.118	10.033	10.576	7.926	10.888	11.601	-	133.542
2018	66.795	12.943	5.165	10.110	10.456	7.905	11.246	13.062	-	137.682
2019	66.235	12.231	4.455	9.784	10.175	7.636	10.866	11.982	-	133.364
2020	65.655	11.984	4.372	9.824	10.180	7.675	10.678	11.583	-	131.951
2022	64.387	12.147	4.306	9.712	10.036	7.436	10.273	10.891	-	129.188

Kaynak: DİE, 1935-2000; TÜİK, 2007-2022.

Tablo 2 incelendiğinde; 1935 yılı nüfus sayım sonuçlarına göre Düzce İli'nin kır toplam nüfusu 71.779'dur. 1940 yılı nüfus sayım sonuçlarına göre 76.835, 1945 yılında 86.782, 1950 yılında 99.233, 1955 yılında 94.543, 1960 yılında 103.086, 1965 yılında 113.905, 1970 yılında 118.690, 1975 yılında 126.650, 1980 yılında 145.049, 1985 yılında ise 154.492'ye ulaşmıştır. Yıllar içerisinde artan kır nüfusu 1990 yılında 94.448'e ulaşarak azalma eğilimi göstermiştir.

2000 yılında il statüsüne kavuşan Düzce'de diğer ilçelerin de il sınırına katılmasıyla kırsal nüfusunda artış meydana gelmiştir. 1990 yılında 94.448 olan kır nüfusu 2000 yılında 183.634'e yükselmiştir. 2000 yılında en yüksek kır nüfusuna sahip olan ilçe Merkez ilçedir. Düzce Merkez ilçesi 103.041 kır nüfusuyla en yüksek sayıya sahipken ardından 18.335 kişiyle Akçakoca ilçesi takip etmektedir. Daha sonra sırasıyla; Yığılca 17.462, Kaynaşlı 12.200, Gölyaka 11.040, Çilimli 9.702, Gümüşova 5.940 ve Cumayeri 5.914 nüfusa sahiptir. 2000 yılı nüfus sayım sonuçlarına göre Merkez ilçede nüfusu en fazla olan köyler; Sallar, Şıralık, Gümüşpınar, Sancakdere, Koçyazı ve Aydınpınar'dır. 2000 yılı nüfus sayım sonuçlarına göre Akçakoca ilçesinde; Kurukavak, Uğurlu, Menağzı, Tepeköy, Cumayeri ilçesinde; Avlıyan, Ören, Hamascık, Yukarıavlayan, Dokuzdeğirmen, Çilimli ilçesinde; Pırpır, Dikmeli, Kırkharman, Esenli, Gölyaka ilçesinde; Saçmalıpınar, Hacıyakup, Yunusefendi, İçmeler, Gümüşova ilçesinde; Kıyıköy, Elmacık, Selamlar, Dededüzü, Yeşilyayla, Kaynaşlı ilçesinde; Üçköprü, Darıyerihasanbey, Dipsizgöl, Sarıçökek, Yığılca ilçesinde; Kırık, Gökçe ağaç köyleri ilçeler bazında nispeten daha fazla nüfusa sahiptirler (Tablo 2).

Düzce İli kır nüfusunda 2000-2010 yılları arasında düzenli bir düşüş yaşanmıştır. 2007 yılında 165.434, 2008 yılında 144.589, 2009 yılında 144.531, 2010 yılında ise 144.060'a düşmüştür. 2010 yılı nüfus sayım sonuçlarına göre Merkez ilçesinde; Gümüşpınar, Sancakdere, Koçyazı, Akçakoca ilçesinde; Uğurlu, Menağzı, Tepeköy, Cumayeri ilçesinde; Avlıyan, Ören, Hamascık, Yukarıavlayan, Dokuzdeğirmen, Çilimli ilçesinde; Pırpır, Dikmeli, Gölyaka ilçesinde; Saçmalıpınar, Hacıyakup, Yunusefendi, İçmeler, Gümüşova ilçesinde; Kıyıköy, Elmacık, Selamlar, Dededüzü, Yeşilyayla, Kaynaşlı ilçesinde; Üçköprü, Darıyerihasanbey, Dipsizgöl, Sarıçökek, Yığılca ilçesinde; Kırık, Gökçe ağaç köyleri ilçeler bazında nispeten daha fazla nüfusa sahiptirler (Tablo 2). İlçeler bazında köy nüfuslarının fazla olduğu alanlarda tarım ve hayvancılık faaliyetlerinin yüksek olduğu gözlenmiştir.

Çalışma sahasının kır nüfusunda 2010-2021 yılları arasında 2012 yılı dışında düzenli bir düşüş yaşanmaya devam etmiştir. Düzce İli'nde kırsal nüfus; 2011 yılında 143.390, 2012 yılında 145.059, 2013 yılında 141.382, 2014 yılında 138.325, 2015 yılında 136.106, 2016 yılında 134.674, 2017 yılında 133.542, 2018 yılında 137.682, 2019 yılında 133.364, 2020 yılında 131.951, 2022 yılında ise 129.188'dir.

Genel olarak Düzce İli'nin kır nüfusunda meydana gelen değişim özellikle 1999 yılında yaşanan depremlerin ardından şehir içerisinde meydana gelen konut hasarları ve konut eksikliğinden kaynaklı köylere doğru bir göç hareketinin yaşanmış olduğunu görmekteyiz. Yaşanan depremler sonrası nüfusun özellikle Merkez ilçeden diğer ilçelere doğru yönelmesiyle birlikte çevre ilçelerde müstakil kır evlerinin çoğaldığını görmekteyiz. Bu durum Düzce Ovası'nda bazı olumsuz durumlara yaşanmasına sebep olmuştur. Özellikle ovanın plansız yapılması bu durumun en büyük kanıtlarındandır (Tatar, 2005:7).

1999 yılı sonrası Düzce'nin il statüsüne ulaşmasıyla birlikte yapılan yatırımlar sonucunda konut ihtiyaçlarının da giderilmesiyle bu kez Merkez ilçeye doğru göç hareketinin oluştuğunu görmekteyiz. 2022 yılında Merkez ilçenin kır nüfusu 64.387'ye düşmüştür. Doğal afetler dışında bazı ilçelerin kırsal nüfusunun düşük olmasındaki en önemli faktör yeryüzü şekilleridir. Yığılca ilçesinin sahip olduğu kayalık, engebeli ve ormanlık arazi yapısı özellikle tarım ve hayvancılık yapılmasını zorlaştırmaktadır. Ancak fındık tarımının Yığılca ilçesinde yaygın bir şekilde yapılması Doğu Anadolu, Doğu Karadeniz ve Güneydoğu Bölgeleri'nden gelen mevsimlik tarım işçilerinin bölgede toplanmasına neden olmaktadır. Bu durum Yığılca ilçesinde kırsal nüfusun diğer ilçelere nazaran daha yüksek olmasını açıklamaktadır.

4.2. Düzce İli'nin Kır-Şehir Nüfusunun Artış Oranı

Kır ve şehir nüfusunda meydana gelen artış oranları zaman içinde koşullara göre değişkenlik göstermektedir. Doğum oranları, ölüm oranları, göç hareketleri, ekonomik gelişmeler gibi birçok demografik faktör bu değişime neden olmaktadır. Genel olarak kırsal alanlarda nüfus artış oranları şehir alanlarına nazaran daha yavaş gerçekleşmektedir. Özellikle şehirlerin sahip olduğu çekici faktörler kırsal nüfusun şehirlere doğru göç etmesine olanak sağlamaktadır. Şehirlerde iş imkanlarının fazla olması, eğitim ve sağlık hizmetlerinin ihtiyaçları karşılaması, altyapı ve iletişim gibi temel hizmetlere erişimin kolay olması, sosyal ve kültürel etkinliklerin varlığı, politika ve planlamalar doğrultusunda şehir nüfusu oranında artışlar meydana gelmektedir. Düzce'nin il statüsüne yükselmesiyle birlikte ilin kalkınmada öncelikli iller arasında yer alması ve bu doğrultuda ilin gelişmesi için uygulanan politika ve planlamalar yıllar içinde kır ve şehir nüfusunun artış oranlarında değişimlerin yaşanmasına neden olmuştur.

Tablo 3. Düzce İli'nin Şehirsel Nüfus Artış Oranı (%)

Yıllar	Düzce (Merkez)	Akçakoca	Cumayeri	Çilimli	Gölyaka	Gümüşova	Kaynaşlı	Yığılca
1935-1940	9,92	-	-	-	-	-	-	-
1940-1945	22,96	-	-	-	-	-	-	-
1945-1950	16,48	-	-	-	-	-	-	-
1950-1955	23,61	-	-	-	-	-	-	-
1955-1960	45,44	-	-	-	-	-	-	-
1960-1965	21,42	-	-	-	-	-	-	-
1965-1970	26,64	-	-	-	-	-	-	-
1970-1975	13,89	-	-	-	-	-	-	-
1975-1980	17,83	-	-	-	-	-	-	-
1980-1985	19,06	-	-	-	-	-	-	-
1985-1990	37,27	-	-	-	-	-	-	-
1990-2000	-8,45	-	-	-	-	-	-	-
2000-2007	67,05	-12,30	25,12	-36,98	-6,59	-47,24	-1,16	-11,10
2007-2012	43,23	4,20	-12,22	42,93	13,13	-0,48	0,70	-6,24
2012-2018	28,23	10,89	6,69	57,75	9,25	21,84	1,39	8,46
2018-2022	10,43	7,08	10,79	-2,21	5,88	17,76	6,38	-1,01

Kaynak: DİE, 1935-2000, TÜİK, 2007-2022.

Tablo 3 incelendiğinde; Düzce Merkez ilçesinin şehirselleşme nüfus artış oranı 1935-1940 yılları arasında %9,92, 1940-1945 yılları arasında %22,96, 1945-1950 yılları arasında %16,48, 1950-1955 yılları arasında %23,61, 1955-1960 yılları arasında %45,44, 1965-1970 yılları arasında %26,64, 1970-1975 yılları arasında %13,89, 1975-1980 yılları arasında %17,83, 1980-1985 yılları arasında %19,06, 1985-1990 yılları arasında %37,27 ve 1990-2000 yılları arasında %-8,45 olarak gerçekleşmiştir.

Özellikle 1990-2000 yılları arasında şehir nüfusunda yaşanan düşüşün en temel sebebi, 1990 yılında Cumaova, Çilimli ve Gölyaka ilçelerinin kurulmasıdır. Düzce 1999 yılında il statüsüne yükselmesiyle birlikte Merkez ilçenin 2000-2007 yılları arasındaki şehir nüfusu %67,05'e yükselmiştir. Bu oran 2007-2012 yılları arasında %43,23, 2012-2018 yılları arasında %28,23, 2018-2022 yılları arasında ise %10,43'e düşmüştür.

Tablo 4. Düzce İli Kır Nüfusu Artış Oranı (%)

Yıllar	Düzce (Merkez)	Akçakoca	Cumayeri	Çilimli	Gölyaka	Gümüşova	Kaynaşlı	Yığılca	Üskübü/ Konuralp Bucağı
1935 - 1940	-20,18	-	-	-	-	-	-	-	-
1940 - 1945	13,56	-	-	-	-	13,22	-	8,27	-
1945 - 1950	13,40	-	-	-	-	18,11	-	15,84	-
1950 - 1955	-14,45	-	-	-	-	4,43	-	-	-
1955 - 1960	-49,65	-	-	-	5,76	10,61	-	-	-
1960 - 1965	23,57	-	-	4,70	-6,61	9,81	3,88	-	13,14
1965 - 1970	9,99	-	-	-2,58	4,75	0,14	-0,54	-	3,39
1970 - 1975	6,81	-	-	7,53	6,36	7,47	3,99	-	4,61
1975 - 1980	21,90	-	-	7,78	3,89	8,80	14,68	-	11,61
1980 - 1985	9,38	-	-	3,29	0,97	8,59	6,51	-	2,77
1985 - 1990	-4,52	-	-	-	-	-	3,16	-	-4,70
1990 - 2000	73,76	-	-	-	-	-	-33,36	-	-
2000 - 2007	-6,79	-20,76	-40,76	21,74	5,34	37,07	-5,25	-11,22	-
2007 - 2012	-18,74	-4,61	33,34	-12,33	-3,43	1,4	-4,72	-12,57	-
2012 - 2018	-7,38	-6,59	10,57	-2,36	-6,90	-4,25	2,11	-3,61	-
2018 - 2022	-3,73	-6,55	-19,94	-7,66	-4,18	-6,30	-9,47	-19,93	-

Kaynak: DİE, 1935-2000, TÜİK, 2007-2022.

2022 yılı ADNKS sonuçlarına göre; Düzce İli'nin köy sayısı 278'dir. Köy yerleşme sayısı en fazla Merkez ilçede yer almaktadır. Merkez ilçeye bağlı 96 köy, Akçakoca'ya 43, Cumayeri'ne 21, Çilimli'ye 20, Gölyaka'ya 21, Gümüşova'ya 18, Kaynaşlı'ya 20 ve Yığılca'ya da bağlı 39 köy yerleşmesi bulunmaktadır.

Tablo 4 incelendiğinde; Düzce Merkez ilçesinde 1990-2000 yılları arasında kır nüfus artış oranı %73,76'dır. 2000-2007 yılları arasında kır nüfus artış oranı Merkez ilçede %-6,79, Akçakoca'da %-20,76, Cumayeri'nde %-40,76, Çilimli'de %21,74, Gölyaka'da %5,34, Gümüşova'da %37,07, Kaynaşlı'da %-5,25, Yığılca'da ise %-11,22'dir (Tablo 4). İl genelinde 2018-2022 yılları arasında kır nüfus oranında Merkez ilçe, Akçakoca, Cumayeri, Kaynaşlı ve Yığılca'da düşüş görülürken; Çilimli, Gölyaka ve Gümüşova ilçelerinde artış gözlenmiştir.

Tablo 5. 1935-2022 Yılları Arası Düzce İli Şehir - Kır Nüfusunun Toplam Nüfusa Oranı (%)

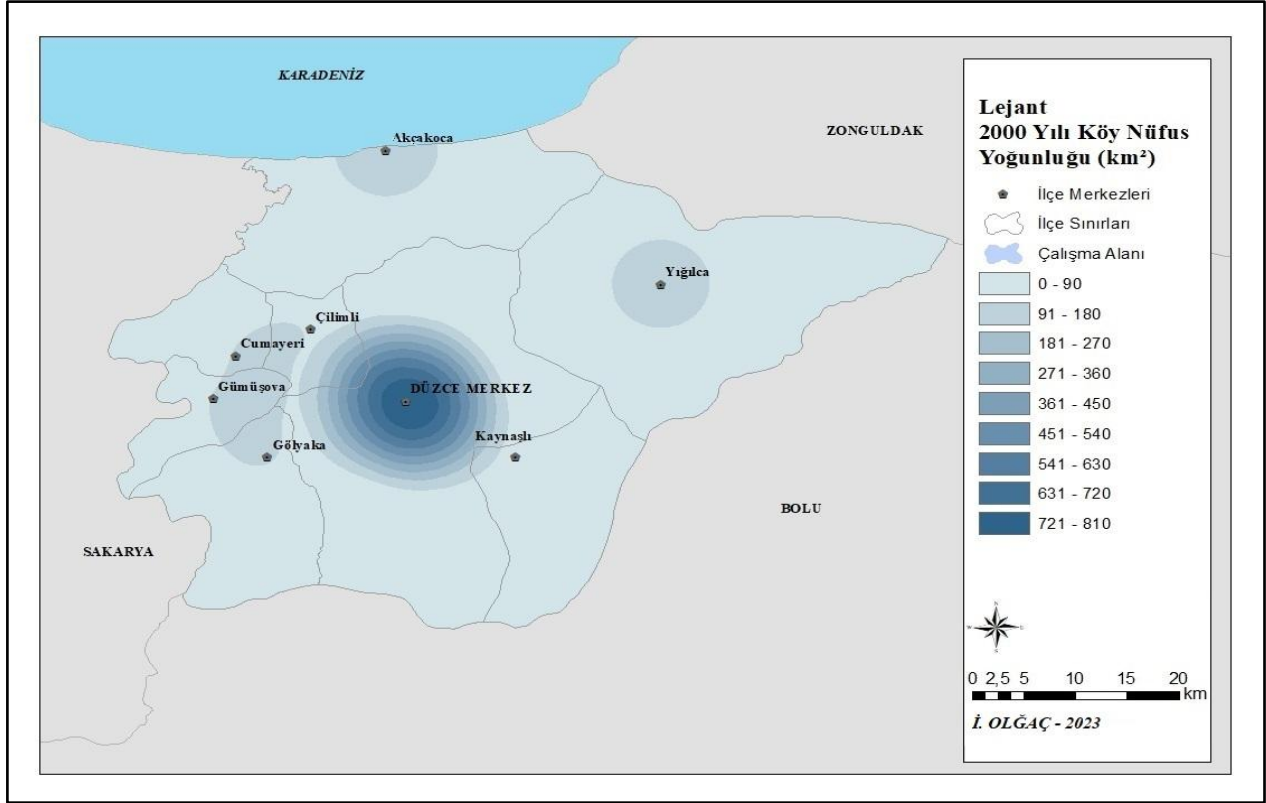
Yıllar	Şehir Nüfusu	Oranı (%)	Kır Nüfusu	Oranı (%)	Toplam Nüfus
1935	6.480	8	71.779	92	78.259
1940	7.123	8	76.835	92	83.958
1945	8.759	9	86.782	91	95.541
1950	10.203	9	99.233	91	109.436
1955	12.612	12	94.543	88	107.155
1960	18.344	15	103.086	85	121.430
1965	22.274	16	113.905	84	136.179
1970	28.209	19	118.690	81	146.899
1975	32.129	20	126.650	80	158.779
1980	37.858	21	145.049	79	182.907
1985	45.077	23	154.492	77	199.569
1990	61.878	40	94.448	60	156.326
2000	130.632	42	183.634	58	314.266
2007	157.894	49	165.434	51	323.328
2008	184.022	56	144.589	44	328.611
2009	190.625	57	144.531	43	335.156
2010	194.128	57	144.060	43	338.188
2011	198.756	58	143.390	42	342.146
2012	201.434	58	145.059	42	346.493
2013	210.127	60	141.382	40	351.509
2014	217.224	61	138.325	39	355.549
2015	224.282	62	136.106	38	360.388
2016	235.697	64	134.674	36	370.371
2017	244.068	65	133.542	35	377.610
2018	250.162	65	137.682	36	387.844
2019	258.802	66	133.364	34	392.166
2020	263.728	67	131.951	33	395.679
2022	275.943	68	129.188	32	405.131

Kaynak: DİE, 1935-2000, TÜİK, 2007-2022.

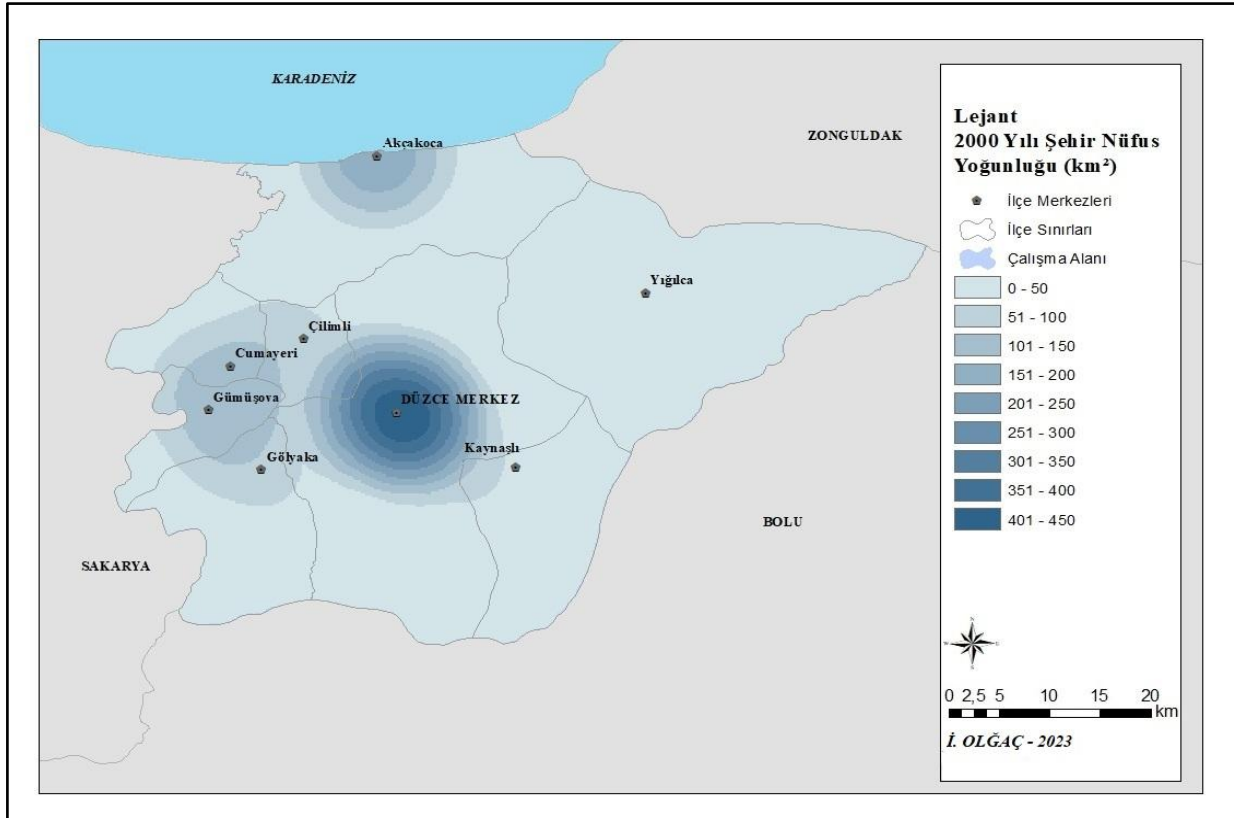
Tablo 5 incelendiğinde; Düzce İli şehir ve kır nüfusunun yıllar içindeki değişimini ortaya koyulmuştur. Şehir nüfus oranı 1935-2022 yılları arasında düzenli olarak artış göstermiştir. Kır nüfusünde ise 1935-2022 yılları arasında düzenli bir şekilde azalma gözlenmiştir.

4.3. Düzce İli'nin Kır-Şehir Nüfusunun Yoğunluğu

Kırsal ve şehirsal nüfus birçok bakımdan farklılık göstermektedir. Nüfus miktarları, yoğunlukları, hareketliliği ve büyüme oranları bu farklılıkların başında gelmektedir (Uğur ve Aliagaoglu, 2013:133). Yoğunluk, herhangi bir alanda yaşayan nüfus ile o alanın yüzölçümü arasındaki oran olarak ifade edilmektedir. Nüfus yoğunluğu ya da aritmetik yoğunluk birim başına düşen nüfus miktarını ifade eden en çok kullanılan yoğunluk ölçütüdür (Tümertekin ve Özgüç, 2017:321). Şehirlerdeki nüfus yoğunluğu kırsal alanlara göre daha yüksektir. Bu durum çalışma sahamızı oluşturan Düzce İli'nde de karşımıza çıkmaktadır.

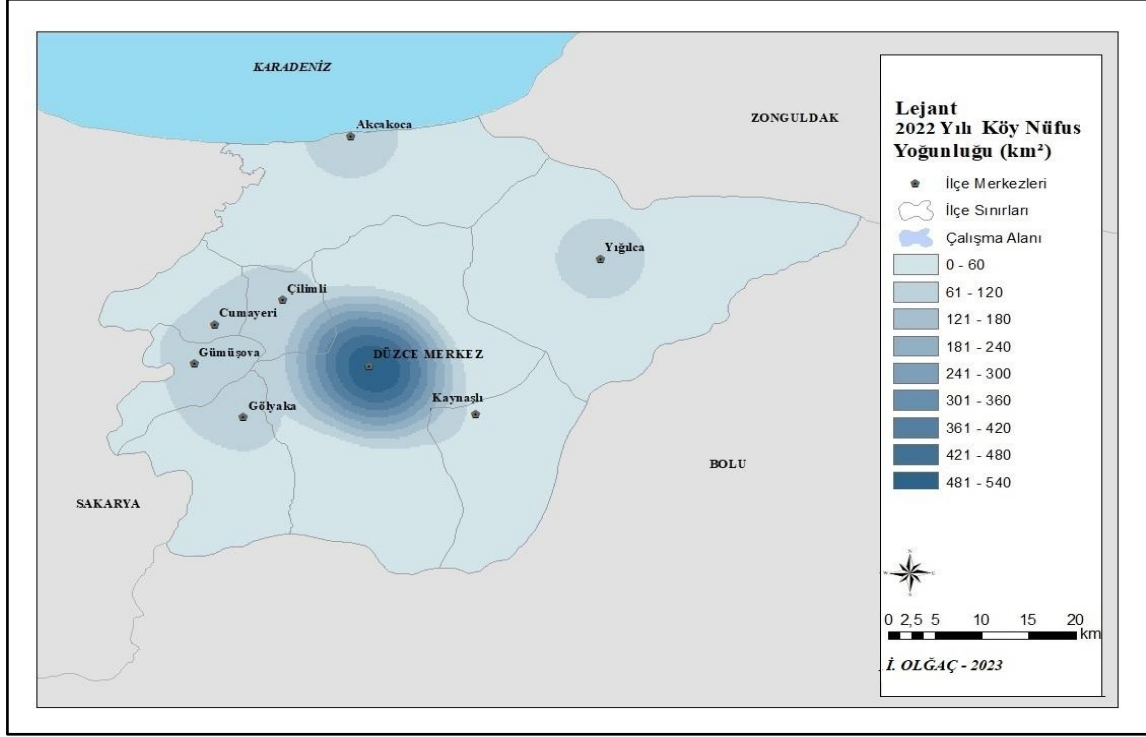
Harita 2. Çalışma Sahasının 2000 Yılı Köy Nüfus Yoğunluğu Haritası

Çalışma sahamızın 1935 yılındaki toplam nüfusu 78.259'dur. 1935 yılında 6.480 kişi olan şehir nüfusu %8'li bir orana sahipti. Aynı yıl 71.779 kişi olan kır nüfusu %92 oranına sahipti. 2000 yılında il statüsüne ulaşan Düzce'de toplam nüfus 314.266'dır. 2000 yılında 130.632 kişiye ulaşan şehir nüfusu il genelinde %42'lik paya ulaşmıştır. 2000 yılında 183.634 kişiye ulaşan kır nüfusu ise %58 oranına sahipti (Harita 2 ve 3).

Harita 3. Çalışma Sahasının 2000 Yılı Şehir Nüfus Yoğunluğu Haritası

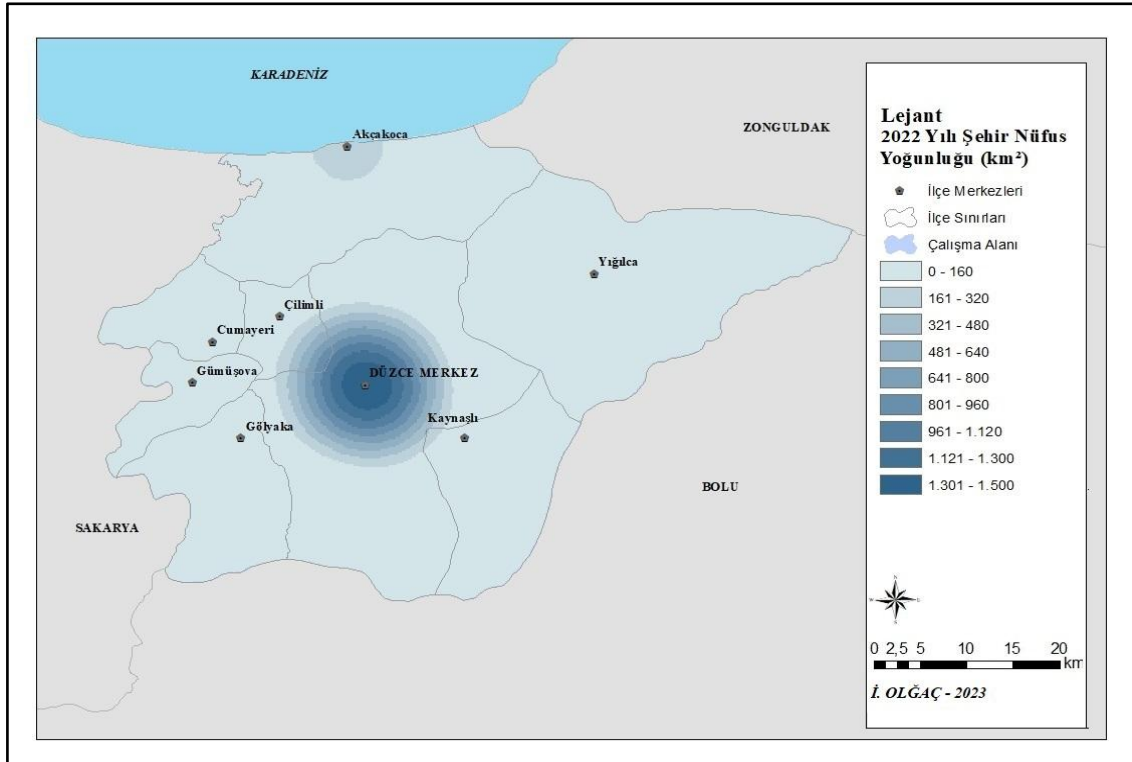
Çalışma sahamızı oluşturan Düzce'de ilk kez 2008 yılında şehir nüfusu toplamı, kır nüfusu toplamını geçmiştir (Tablo 5). 2008 yılında kır nüfusu toplamı 144.589 iken şehir nüfusu toplamı 184.022'ye ulaşmıştır. 2008 yılı Düzce İli kır nüfus oranı %44, şehir nüfus oranı ise %56'dır. 2008-2022 yılları arasında şehir nüfus oranı düzenli olarak artış göstermeye devam etmiştir. Bu durum 1999 yılında il statüsüne ulaşan Düzce'de yapılan yatırımların sonuç vermesinin en büyük göstergelerinden birini oluşturmaktadır.

Harita 4. Çalışma Sahasının 2022 Yılı Köy Nüfus Yoğunluğu Haritası

2022 yılı itibariyle il geneli toplam nüfus 405.131 iken şehir toplam nüfus miktarı 275.943, kır toplam nüfus miktarı ise 129.188'dir. 2022 yılı Düzce İli şehir nüfus oranı %68, kır nüfus oranı ise %32'ye ulaşmıştır.

Harita 5. Çalışma Sahasının 2022 Yılı Şehir Nüfus Yoğunluğu Haritası

4.4. Düzce İli'nin Kır-Şehir Nüfusunun Cinsiyete Göre Dağılımı

Kır ve şehir nüfusunun cinsiyete göre dağılımı bölge şartlarına göre değişkenlik gösterebilmektedir. Cinsiyet dağılımını etkileyen en temel faktörlerin başında bölgelerin sahip oldukları sosyal, kültürel ve ekonomik fonksiyonlar gelmektedir. Ancak bazı durumlarda özellikle kırsal alanlarda erkek nüfusun iş imkânları için şehirlere doğru göç hareketinde bulunması şehirlere erkek nüfus miktarını arttırırken, kırsal alanlarda ise kadın nüfusun artmasına neden olmaktadır. Anca son yıllarda şehirlerin sahip oldukları iş imkânları, eğitim ve sağlık koşulları hem kadın hem de erkek nüfusunun şehirlere doğru göç hareketinde bulunmasına neden olmuştur.

Tablo 6. Düzce İli'nin 2000-2022 Yılları Arası Şehir - Kır Nüfusunun Cinsiyete Göre Dağılımı

Yıllar	Şehir Nüfusu			Kır Nüfusu			Toplam İl Nüfusu
	Toplam Nüfus	Erkek Nüfusu	Kadın Nüfusu	Toplam Nüfus	Erkek Nüfusu	Kadın Nüfusu	
2000	130.632	67.656	62.976	183.634	94.271	89.363	314.266
2007	157.894	78.068	79.826	165.434	82.755	82.679	323.328
2008	184.022	91.350	92.672	144.589	72.306	72.283	328.611
2009	190.625	95.163	95.462	144.531	72.533	71.998	335.156
2010	194.128	96.237	97.891	144.060	71.838	72.222	338.188
2011	198.756	98.684	100.072	143.390	71.622	71.768	342.146
2012	201.434	100.169	101.265	145.059	73.057	72.002	346.493
2013	210.127	104.469	105.658	141.382	71.602	69.780	351.509
2014	217.224	108.382	108.842	138.325	69.960	68.365	355.549
2015	224.282	112.871	111.411	136.106	68.326	67.780	360.388
2016	235.697	118.138	117.559	134.674	67.637	67.037	370.371
2017	244.068	122.001	122.067	133.542	66.854	66.688	377.610
2018	250.162	125.173	124.989	137.682	68.878	68.804	387.844
2019	258.802	129.797	129.005	133.364	66.697	66.667	392.166
2020	263.728	132.046	131.682	131.951	65.986	65.965	395.679
2021	269.728	134.799	134.706	131.471	65.813	65.658	400.976
2022	275.943	137.877	138.066	129.188	65.073	64.115	405.131

Kaynak: DİE, 2000, TÜİK, 2007-2022.

Tablo 6'da Düzce İli şehir ve kır nüfusunun 2000-2022 yılları arasında cinsiyet dağılımında meydana gelen değişimler ortaya koyulmuştur. Yıllar içerisinde artan nüfus miktarıyla birlikte şehir ve kır nüfusunda değişimler meydana gelmiştir. Özellikle yapılan yatırımlar sonucunda şehir nüfusunun artmasıyla birlikte kırsal nüfusta azalmalar meydana gelmiştir. Ancak bu durum il içerisinde cinsiyet dağılımı açısından büyük farklılığın yaşanmamasıyla birlikte dengeli bir dağılım söz konusu olmuştur.

5. SONUÇ

Eğitim, sağlık, ulaşım, konut gibi temel hizmetlerin ihtiyaçları nüfusun dağılımına bağlı olarak farklılık göstermektedir. Şehirlerdeki yoğun nüfus, alt yapı ve hizmet taleplerini artırırken, kırsal alanlardaki seyrek nüfus, ulaşılabilirlik ve hizmet faaliyetlerinin dağılımını yönlendirmektedir. Kır ve şehir nüfusunun tespiti diğer yandan ekonomik kalkınma planlarının belirlenmesinde de önemli bir faktördür. Şehirler, ekonomik faaliyetlerin yoğun olarak gerçekleştiği, iş imkânları, yatırımlar, ticaret faaliyetleri açısından önemli yerler olurken kırsal alanlarda ise tarım, hayvancılık, ormancılık gibi faaliyetler odak noktasındadır. Bütün bu açılardan bakıldığında kır ve şehir nüfusu hakkında bilgi sahibi olmak, yerleşim yerleri arasındaki kalkınmayı dengeli bir şekilde gerçekleştirilmesinde, ekonomik kaynakların etkin bir şekilde dağıtılmasında, sosyal hizmetlerin planlanmasında, sektörel politikaların belirlenmesinde, çevre ve altyapı projelerinin yönlendirilmesinde önem arz etmektedir.

Çalışma sahamızda kır nüfusunun 1935-2022 yılları arasında düzenli bir şekilde azalmasına rağmen 2008 yılına kadar toplam nüfus içerisinde kır nüfus oranının fazla olduğu gözlemlenmiştir. Ancak bu durum 2008 yılı itibariyle şehir nüfusunun yıllar içerisinde düzenli bir şekilde artması sonucunda şehir nüfusu toplamı, kır nüfusu toplamını geçmiştir. Özellikle 2022 yılı itibariyle şehir nüfus oranı %68'e yükselmiştir. Bu doğrultuda şehirlerde artan nüfus yoğunluğu beraberinde alt yapı ve hizmet taleplerini de beraberinde getirmiştir. Ayrıca şehir içerisinde gerçekleşen ekonomik faaliyetlerin ve iş imkânlarının dengeli bir şekilde dağıtılmasını tekrar gündeme getirmiştir. İl ekonomisinin tarım, sanayi ve hizmet sektörlerindeki faaliyetlerin bir kombinasyonu üzerine kurulu olması sonucunda tarıma dayalı sanayi işletmeleri ve tarımsal üretimi destekleyen hizmet sektörlerinin gelişmesi ilin ekonomik kalkınması için önemlidir. Özellikle kırsal nüfusun korunması açısından, kırsal alanlarda sosyal ve ekonomik koşulların iyileştirilmesi gerekmektedir. Aksi halde tarımsal üretim açısından önemli olan kırsal nüfusun azalması il içerisinde tarıma dayalı sanayi ve hizmet sektörlerinin taleplerini karşılamada da yetersiz kalacaktır.

Kırsal nüfusun azalması çalışma sahamızda bazı sorunları ortaya çıkarmaktadır. Genel olarak bakacak olursak özellikle kırsal alanlarda yaşayan nüfusun azalmasıyla birlikte tarım faaliyetlerinin azalması tarım üretiminin düşmesine ve gıda talebi üzerine olumsuz etkilerin doğmasına neden olmaktadır. Tarım sektöründe meydana gelen bu düşüş, tarıma dayalı gelir kaynaklarının azalmasına ve kırsal kesimde yaşayan insanların ekonomik olarak zor durumda kalmasına yol açmaktadır. Bu durum Düzce İli'nde nüfusun şehirlere doğru yönelmesine neden olmuştur. Ayrıca kırsal kesimde eğitim, sağlık, ulaşım ve diğer kamu hizmetlerinin yetersizliği nüfusun kırsaldan şehirlere doğru yönelmesine ve kır-şehir nüfusu arasındaki eşitsizliğin artmasına neden olmuştur. Kırsaldan şehirlere yönelik yapılan göç hareketleri sonucunda özellikle çalışma sahamızı oluşturan Düzce İli'nde şehirselleşen nüfusun artmasıyla artan konut sorunları, işsizlik ve çevre sorunları şehirselleşen yaşamdaki kaliteyi düşürmektedir. Azalan kırsal nüfusla birlikte tarım alanlarının terk edilmesi, ormanlık alanlarının tahrip edilmesi ve biyoçeşitlilik kaybı gibi önemli problemler sürdürülebilirliği etkilemektedir. Ayrıca genç nesillerin geleneksel yaşam koşulları ve yerel kültürlerden kopmasına da neden olmaktadır. Sonuç olarak Düzce İli'nde kır ve şehir nüfusunun dengeli bir şekilde dağılması demografik, sosyal, kültürel, ekonomik ve çevresel faktörler açısından sürdürülebilirliğin sağlanması noktasında önemlidir.

YAZAR(LAR) BEYANI / AUTHORS' DECLARATION:

Bu makale Araştırma ve Yayın Etiğine uygundur. Beyan edilecek herhangi bir çıkar çatışması yoktur. Araştırmanın ortaya konulmasında herhangi bir mali destek alınmamıştır. Yazar(lar), dergiye imzalı “*Telif Devir Formu*” belgesi göndermişlerdir. Mevcut çalışma için mevzuat gereği etik izni alınmaya ihtiyaç yoktur. Bu konuda yazarlar tarafından dergiye “*Etik İznine Gerek Olmadığına Dair Beyan Formu*” gönderilmiştir. / This paper complies with Research and Publication Ethics, has no conflict of interest to declare, and has received no financial support. The author(s) sent a signed “*Copyright Transfer Form*” to the journal. There is no need to obtain ethical permission for the current study as per the legislation. The “*Declaration Form Regarding No Ethics Permission Required*” was sent to the journal by the authors on this subject.

YAZAR KATKILARI / AUTHORS' CONTRIBUTIONS:

Kavramsallaştırma, orijinal taslak yazma, düzenleme – Y1 ve Y2, veri toplama, metodoloji, resmi analiz – Y1 ve Y2, Nihai Onay ve Sorumluluk – Y1 ve Y2. / Conceptualization, writing-original draft, editing – Y1 and Y2, data collection, methodology, formal analysis – Y1 and Y2, Final Approval and Accountability – Y1 and Y2.

KAYNAKÇA

- BAKIRCI, Muzaffer (2019), “*Kır Yerleşmeleri*”, **Beşeri ve Ekonomik Coğrafya** (Ed. Mesut Doğan, Özlem Sertkaya Doğan), Pegem Akademi Yayıncılık, Ankara, ss.55-85.
- DİE – DEVLET İSTATİSTİK ENSTİTÜSÜ (1935-1940-1945-1950-1955-1960-1965-1970-1975-1980-1985-1990-2000), **Genel Nüfus Sayım İstatistikleri**, DİE Yayınları, Ankara.
- DOĞAN, Mesut ve OLĞAÇ, İrem (2020a), “*Edirne Şehri Nüfusunun Gelişimi ve Yapısal Özellikleri*”, **Türk Coğrafya Dergisi**, S.75, ss.7-16.

- DOĞAN, Mesut ve OLGAÇ, İrem (2020b), “*Edirne Şehri’nin Arazi Kullanımının Zamansal Değişimi (1990-2018)*”, **Uluslararası Yönetim Akademisi Dergisi**, S.3(1), ss.26-36.
- DÜZCE BELEDİYESİ (2022), **Düzce İli 1/50.000 Ölçekli Çevre Düzeni Planı’na Yönelik Stratejik Çevresel Değerlendirme İşi Taslak Kapsam Belirleme Raporu (Ek 4)**, 7P Proje Uygulama Danışmanlık ve Ticaret Yayını, Ankara.
- DÜZCE VALİLİĞİ İL ÇEVRE VE ŞEHİRCİLİK MÜDÜRLÜĞÜ (2011), **Düzce İl Çevre Durum Raporu**, İl Çevre ve Şehircilik Müdürlüğü Yayını, Düzce.
- ERAYDIN, Engin (2022), “*Düzce Merkez İlçesinde Araziden Yararlanma Biçimlerindeki Değişimlerin Coğrafi Bilgi Sistemleri ve Uzaktan Algılama Teknikleri ile İncelenmesi*”, **Yüksek Lisans Tezi**, Karabük Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Karabük.
- GOBER, Patricia ve TYNER, James A. (2004), “*Population Geography, in Gaile*”, **Geography in America at the Dawn of the 21st Century** (Eds. G. L. Gaile, C. J. WILLMOTT), Oxford University Press, Oxford (UK), ss.185-199.
- GÖKBURUN, İbrahim (2014), “*Yüksekova İlçesinde Nüfus Hareketleri (1980-2013 Döneminde Yaşanan Göçün Nedenleri ve Sonuçları)*”, **İstanbul Üniversitesi Coğrafya Dergisi**, S.29, ss.99-119.
- ÖZCAN, Esin (2004), “*Düzce Ovası ve Çevresinin Sıcaklık Özellikleri*”, **Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi**, S.24(1), ss.67-80.
- ÖZGEN, Nurettin (2018), “*Doğa ve Toplum*”, **Sosyal Coğrafya** (Ed. Nurettin Özgen), Pegem Akademi Yayıncılık, Ankara, ss.1-48.
- KIRAL, Bilgen (2020), “*Nitel Bir Veli Analizi Yöntemi Olarak Domüman Analizi*”, **Siirt Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi**, S.15, ss.170-189.
- SERTKAYA DOĞAN, Özlem (2019a), “*Nüfus Coğrafyası*”, **Beşeri ve Ekonomik Coğrafya** (Ed. Mesut Doğan, Özlem Sertkaya Doğan), Pegem Akademi Yayıncılık, Ankara, ss.27-54.
- SERTKAYA DOĞAN, Özlem (2019b), “*Türkiye Nüfus Coğrafyası*”, **Türkiye Beşeri ve İktisadi Coğrafyası** (Ed. Nuran Taşlıgil, Güven Şahin), Nobel Akademik Yayıncılık, Ankara, ss.1-51.
- ŞAHİN, Cemalettin (2018), “*Ordu İlinin Nüfus Özellikleri*”, **Memleket Pusulası Ordu** (Ed. Cemalettin Şahin, Topçu Ahmet Ertek), Babil Basım Yayıncılık, İstanbul, ss.132-182.
- ŞAHİN, Salih (2006), “*Türkiye’nin Nüfus Gelişiminde Bölgesel Farklılıklar*”, **TÜCAUM IV: Ulusal Coğrafya Sempozyumu Bildiriler Kitabı**, 25-26 Mayıs 2006 - Ankara, Ankara Üniversitesi Yayını, Ankara, ss.315-323.
- TANOĞLU, Ali (1969), **Beşeri Coğrafya Nüfus ve Yerleşme**, İstanbul Üniversitesi Yayınları, İstanbul, 1.Cilt.
- TATAR, Yılmaz (2005), **Düzce İl Gelişme Planı, Çevre ve Mekânsal Gelişme Sektörü Raporu**, Düzce Valiliği Yayını, Düzce.
- TÜİK – TÜRKİYE İSTATİSTİK KURUMU (2023), **Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi Sonuçları**, TÜİK Yayını, Ankara.
- TÜMERTEKİN, Erol ve ÖZGÜÇ, Nazmiye (2017), **Beşeri Coğrafya: İnsan, Kültür, Mekân**, Çantay Kitabevi Yayını, İstanbul.
- UĞUR, Abdullah ve ALİAĞAOĞLU, Alpaslan (2013), **Şehir Coğrafyası**, Nobel Akademik Yayıncılık, Ankara.
- ÜÇİŞİK ERBİLEN, Süheyla (2019), “*Türkiye Yerleşme Coğrafyası*”, **Türkiye Beşeri ve İktisadi Coğrafyası** (Ed. Nuran Taşlıgil, Güven Şahin), Nobel Akademik Yayıncılık, Ankara, ss.53-89.
- YILMAZ, Murat (2015), “*Türkiye’de Kırsal Nüfusun Değişimi ve İllere Göre Dağılımı (1980-2012)*”, **Doğu Coğrafya Dergisi**, S.33(20), ss.161-188.

URL: <https://biruni.tuik.gov.tr/medas/?kn=210&locale=tr> (Erişim Tarihi: 11.04.2023).